

ТРАДИЦИИ НАРОДНОЙ ПЕДАГОГИКИ – ФУНДАМЕНТАЛЬНАЯ ОСНОВА СИСТЕМЫ ОБРАЗОВАНИЯ

TRADITIONS OF FOLK PEDAGOGY – FUNDAMENTAL FRAMEWORK OF THE EDUCATION SYSTEM

Ли Янь

Li Yan

БГПУ (Китай)

Науч. рук. – А. И. Ковалев, кандидат педагогических наук, доцент

Аннотация. В статье в качестве фундаментальной основы академического образования рассматриваются традиции народной педагогики, в которых заложены методологические, мировоззренческие, нравственно-этические и художественно-эстетические нормы и правила жизнедеятельности народа, а также формы, методы и принципы обучения и воспитания подрастающего поколения, выработанные многими поколениями людей на протяжении долгих веков.

Annotation. The article considers the traditions of folk pedagogy as the fundamental basis of academic education, which contain the methodological, ideological, moral, ethical and artistic and aesthetic norms and rules of the life of the people, as well as the forms, methods and principles of teaching and upbringing of the younger generation, developed by many generations of people for centuries.

Ключевые слова: традиция; народная педагогика; академическое образование.

Keywords: tradition; folk pedagogy; academic education.

Народная педагогика, ее многовековые традиции рассматриваются в качестве фундаментальной основы, доминантного начала всякого академического образования. Данное положение, на наш взгляд, является аксиоматичным, и все же попытаемся его научно обосновать.

Рассмотрим, что представляет собой само понятие «народная педагогика»? Так, А. Ю. Лозка определяет народную педагогику как «сукупнасць поглядаў і ідэй, навыкаў і прыёмаў, сродкаў і метадаў традыцыйнага выхавання і перадачы працоўных, рамесніцкіх, бытавых, аграрнамічных, жывёлагадоўчых, матэматычных, батанічных, медыцынскіх, метэаралагічных, касмалагічных, каляндарных, маральных, эстэтычных і іншых традыцыйных ведаў і навыкаў, набытых шматгадовым эмпірычным (вопытным) шляхам» [5, с. 5]. По мнению В. С. Болбас (и др.), народная педагогика – это «сукупнасць эмпірычных ведаў і навыкаў навучання і выхавання

(даіндустрыяльнай, беспісьмовай, сельска-гаспадарчай) і перадаецца ў этнакультурных традыцыях, народнай паэтычнай і мастацкай творчасці, устойлівых формах зносін дзяцей паміж сабой і дарослымі» [1, с. 14]. А. П. Орлова і С. Г. Туболец, выдзяляючы ў якасці галоўных складовых народнай педагогікі эмпірычныя веды, вопыт мас, агульнасць сродкаў, уменняў і навыкаў выхавальнай практыкі, бытуючых у народзе, указваюць на тое, што народная педагогіка – гэта «сокровішніца калектыўнага творчасці многіх пакаленняў, народная мудрасць, якая назапашваецца векамі» [6, с. 10].

У якасці характэрных прызнакаў народнай педагогікі выдзяляюць такія, як гістарычнасць, эмпірычнасць, перманентнасць і преемства, традыцыйнасць, устойлівасць да знешніх уздзеянняў, тесную сувязь з працоўнай дзейнасцю, культурасообразнасць, натуральнасць і др.

Метапрынцыпамі народнай педагогікі прызнаюцца прынцыпы прыродасообразнасці, народнасці, культурасообразнасці, гуманізму, выхавання ў працы.

У якасці галоўных сродкаў народнай педагогікі вызначаюць працу і гульню. «Праца з'яўляецца важным сродкам духоўна-маральнага выхавання, падручнікам маралі, а працавітасць – крытэрыў маральнай ацэнкі асобы <...>, у народных гульнях, як правіла, знаходзіцца сваё адлюстраванне культуры народа, яго светапогляд, традыцыі, звычкі, вусная народная творчасць» [2, с. 41].

Сярод народных метадаў навучання, выхавання і развіцця асобы выдзяляюць працу, асабісты прыклад старэйшых, гульню, перакананне і перакананне, размеркаванне абавязкаў у сям'і, беседу, пакаранне і пахвалу і др. [6, с. 39–40].

Такім чынам, калі фундаментальнымі асновамі акадэмічнага адукацыі з'яўляюцца навуковая тэорыя, метадычная школа і прамысловая практыка, то ў народнай педагогіцы пануе эмпірычнае пачатак: навучанне, выхаванне і развіцця асобы ў кожнадзёнай жыцця і практычнай дзейнасці. Калі ў прафесійнай педагогіцы ў якасці фундаментальнага аснова з'яўляецца фарміраванне і развіцця асобы, згодна тэорыі А. Н. Леант'ева, разглядаецца дзейнасць, то ў народнай педагогіцы пануючым пачатак з'яўляецца праца.

Адной з сутнасных характэрных рысаў народнай педагогіцы, як ужо адзначалася, з'яўляецца традыцыйнасць. Імя традыцыі (ад лат. *traditio* – перадача) выступаюць тым перадавальнікам, які дазваляе перадаваць і перадаваць падрастаючаму пакаленню жыццёвы вопыт народа, яго духоўна-нараўнасныя каштоўнасці і ідэалы. Па вызначэнню В. С. Тітова, традыцыі «заўсёды адгравалі выключную ролю ў трансляцыі каштоўнага вопыту,

акумуліраванні і ўзбагачэнні духоўнай спадчыны, самазахаванні, забеспячэнні перманентнага развіцця народа-этнаса і яго культуры» [4, с. 370]. Если рассматривать народную педагогику в более глобальном смысле, содержательной основой которой являются культурно-исторические традиции народа, концентрированно выраженные в обычаях, обрядах, фольклоре и родной речи, то народная педагогика наиболее эффективно способствует формированию у подрастающего поколения национального самосознания, чувства национальной идентичности и самодостаточности. «Адна з важнейших умоў выхавання нацыянальнай самасвядомасці, – адзначаюць па гэтым паводу Л. Е. Василеня і М. А. Шаторова, – далучэнне вучняў да нацыянальных традыцый свайго народа сродкамі беларускай народнай педагогікі, у аснове якой апора на родную мову, традыцыйна-бытавую культуру і агульначалавечыя каштоўнасці» [2, с. 40].

Естественная среда бытования, постоянство и устойчивость народных традиций обеспечивают непрерывность и преемственность обучения, воспитания и развития детей, что согласуется с общепринятым тезисом: «Образование по существу своему не может быть никогда завершено» [3, с. 35]. При этом в русле традиций народной педагогики преемственность и перманентность в обучении, воспитании и развитии подрастающего поколения приобретают ярко выраженные признаки эмпиричности: реализуются посредством личного примера (от старшего – к младшему), в форме устной традиции (из уст – в уста), наглядного показа (делай, как я), в постоянной совместной деятельности (в труде, играх, отдыхе и т. д.).

Одним из принципиально важных достоинств и ресурсов народной педагогики является то, что она, а, нередко, и только она выступает барьером на пути вторжения или экспансии в процесс обучения и воспитания подрастающего поколения деструктивных влияний. Сила и эффективность традиций народной педагогики зачастую проявляются именно в том, что они обладают стойкой жизнеспособностью, устойчивостью ко всяким инородным (в прямом смысле этого слова) внешним воздействиям.

Таким образом, традиции народной педагогики являются фундаментальным основанием любой академической педагогической школы, поскольку именно в них отражены натурфилософская концепция жизни и деятельности народа или этноса, их мировоззренческие приоритеты и особенности национального менталитета, веками устоявшиеся формы, методы, средства и принципы формирования, развития и воспитания человека Человеком.

 Літэратура

1. Болбас, В. С. Эстэтычная педагогіка беларусаў / В. С. Болбас, І. С. Сычова. – Мазыр : Белы Вецер, 2011. – 197 с.

2. Васіленя, Л. Я. Выкарыстанне традыцый народнай педагогікі ў выхаванні нацыянальнай самасвядомасці школьнікаў / Л. Я. Васіленя, М. А. Шатаравы // Актуальныя праблемы іскусства: історыя, тэорыя, методіка : матэрыялы IV Міждунар. навуц.-практ. канф., Мінск, 27 окт. 2017 г. / Беларус. гос. пед. ун-т ; редкол.: І. І. Рыжыкова (отв. ред.) [і др.]. – Мінск, 2017. – С. 40–42.

3. Гессен, С. І. Асновы педагогікі: Введзенне ў прыкладную філосафію : учеб. пособие / С. І. Гессен. – М. : Школа-Прэс, 1995. – 447 с.

4. Народная культура Беларусі : энцыкл. давед. / пад агул. рэд. В. С. Цітова. – Мінск : Беларус. Энцыкл., 2002. – 432 с.

5. Лозка, А. Ю. Беларуская фалькларыстыка: народная педагогіка і дзіцячы фальклор : вучэб.-метадыч. дапам. / А. Ю. Лозка. – Мінск : Беларус. дзярж. пед. ун-т, 2012. – 102 с.

6. Этнопедагогіка : учеб.-метод. комплекс / Витеб. гос. ун-т ; сост.: А. П. Орлова, С. Г. Тубалец. – Витебск : ВГУ, 2018. – 156 с.